

3.5.2024

Kestävyyssuorituskykyyn vaikuttavat tekijät

Jussi Mikkola

Huippu-urheilun instituutti KIHU

Kuntotestauspäivät 18.4.2024, Jyväskylä

Tavoite

- Esitellä pintaraapaisuna mitä eri (fysiologiaan liittyviä) tekijöitä kestävyysuorituskyvyn taustalla on.

Sisältö

- Määritelmä: mikä on kestävyyslaji?
- Klassinen, energiantuottokapasiteettiin painottuva malli
  - VO_{2MAX}
  - ”performance VO_2 ” ja kynnsominaisuudet
  - Suorituksen hyötysuhde ja taloudellisuus
- Pitkäaikainen kestävyys: durabiliteetti
- O_2 - kinetiikka
- Kehon koko ja massa
- Anaerobinen suorituskyky
- Hermolihasjärjestämän voimantuotto
- Aivojen ja psykologisten tekijöiden rooli?

Mikkola J. (2022). *Kestävyysuorituskykyyn vaikuttavat tekijät*. Teoksessa Nummela, Hynynen, Mikkola, Vesterinen: ”*KESTÄVYYSHARJOITTELU*” Nummela, Hynynen, Mikkola, Vesterinen. S. 21-38. VK-Kustannus Oy.

Miten kestävyyslaji määritellään?

- Jones & Poole 2009, *The Olympic Textbook of Science in Sport*: Pääosin yhtäjaksoiset suoritukset joissa aerobinen energiantuotto on suurta ja ne kestävät "riittävän pitkään" (kovatehoiset yli 90 sek kestävät lajit – "submaxtehoiset" yli 10 min kestävät lajit).
- Määritelmä "veteen piirretty viiva" ja määritelmän sisälle mahtuu hyvinkin erilaisia lajeja (vrt. 800m juoksu vs. maraton).

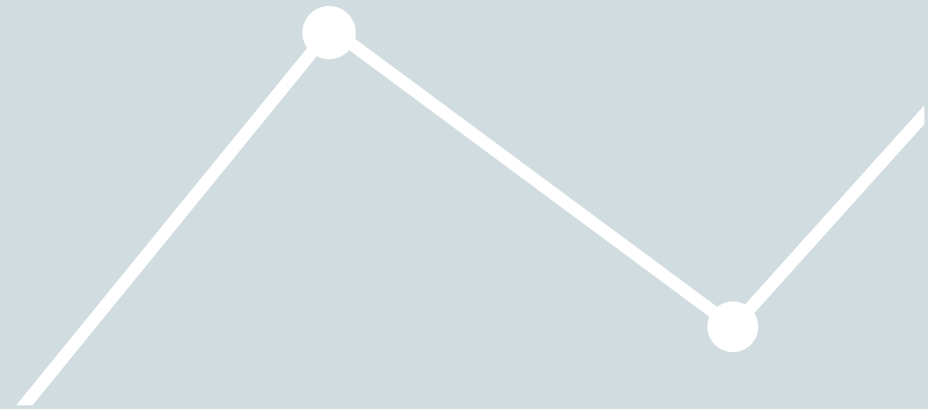
	800m	1500m	3000m	5000m	10 000m	42km
Miesten ME	1:40.91	3:26.00	7:20.67	12:37.35	26:17.53	2:01:39
Km. kisaintensiteetti (%VO _{2MAX})	115-130	105-115	~100	95-100	90-95	75-80
Aer. energiantuotto% KET	60-75	75-85	85-90	90-95	97	99

Juoksumatkojen keskimääräiset kilpailuintensiteetit ja arvioitu aerobisen energiantuoton osuus.
(Billat et al. 2001, Duffield et al. 2005, Sandford et al. 2019)

Suorituksen keston (~keskimääräisen intensiteetin) lisäksi mm. rataprofiili (maastohiihto, pyöräily), vauhdinjako, kirit ym. vaikuttavat suorituksen aikaiseen energiantuottoon (Losnegard 2019).

”Klassinen malli”

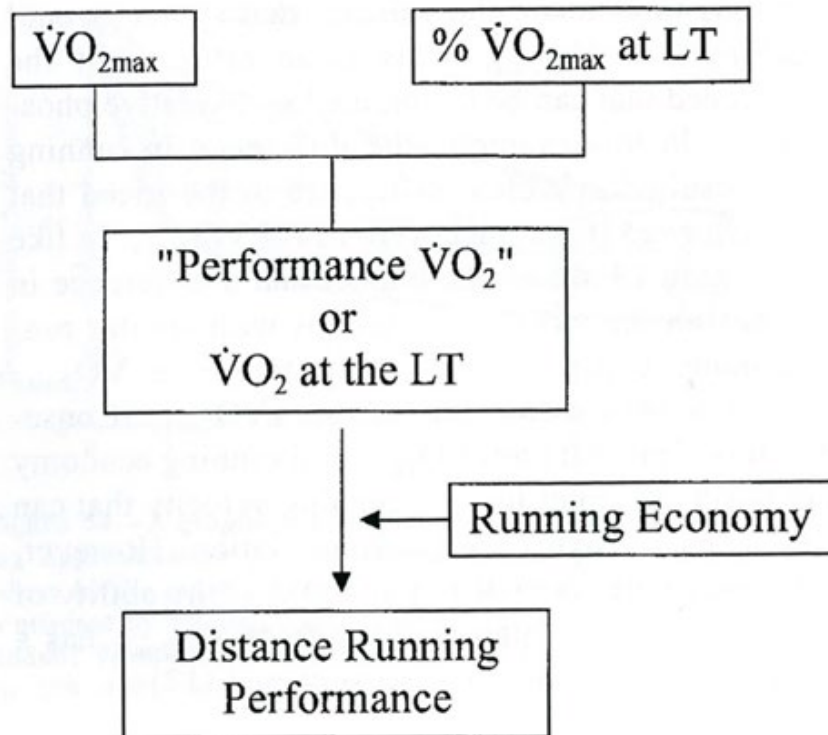
kestävyyssuorituskykyyn vaikuttavista
tekijöistä

Klassinen malli kestävyys suorituskykyyn vaikuttavista tekijöistä

Maksimaalinen hapenottokyky antaa "raamit" ts. ylärajan kestävyys suorituksen energiatuottokapasiteetille.

Yleisesti $\dot{V}O_{2MAX}$ korreloi hyvin heterogeenisen joukon kestävyys suorituskykyyn mutta ei välttämättä homogeenisen, hyvin harjoitelleiden kestävyysurheilijajoukon suorituskykyyn.

"Kynnysominaisuudet" yhdessä $\dot{V}O_{2MAX}$ kanssa määrittelevät suorituksen aikaisen hapenkulutuksen (~energiantuotto) määrän.

Suorituksen taloudellisuus määrittelee kuinka kovalla nopeudella/teholla tällä suorituksen aikaisella energiankulutuksella päästään.

*Bassett & Howley 2000,
Joyner & Coyle 2008*

VO₂MAX:n rooli; case espanjalaiset juoksijat

TAULUKKO 2.3 Espanjalaisten eri juoksumatkojen yleisurheilijoiden VO₂max-arvoja päämatkan mukaan (mukailtu Legaz – Arrese et al. 2007).

Juoksijoiden päämatka	100 m	400 m	800 m	1500 m	3000 m	3000 m esteet	5000 m	10 km	42 km
Miehet	→					→			
Aika	10,7 s	47,8 s	1:50,1	3:42,1	7:45,5	8:38,9	13:45,5	28:58,8	2:13,2
VO ₂ max	62±6	62±6	68±5	74±6	78±4	80±5	79±8	77±6	80±4
Ikä / n	21,4/18	23,9/22	21,7/24	24,2/18	26,9/3	21,8/9	25,1/7	26,1/17	30,4/19
Naiset	→					→			
Aika	12,2 s	55,2 s	2:07,1	4:19,7	9:11,6	-	15:13,9	33:54,8	2:35,5
VO ₂ max	48±6	57±4	63±7	62±6	69±5		70±12	71±8	74±7
Ikä / n	24,9/5	22,3/9	22,8/7	24,8/9	21,7/6		26,6/2	24,6/5	30,8/10

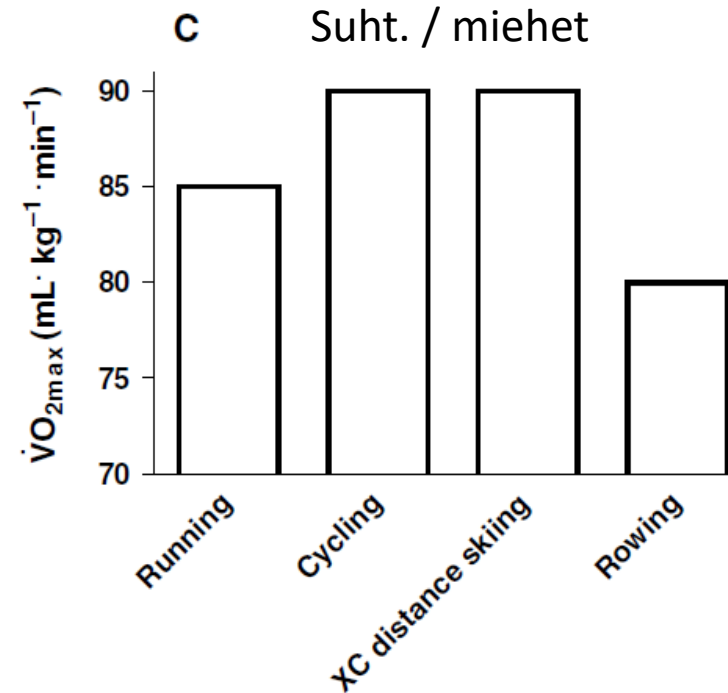
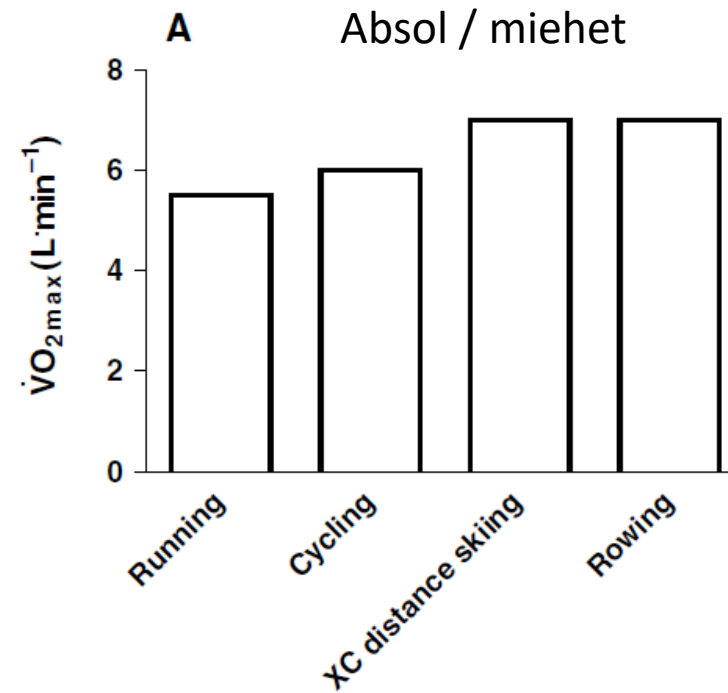
Juoksijoiden painoon suhteutettu VO₂MAX nousee päämatkan mukaan 3000m:n asti – sen jälkeen eroja ei juuri ole.

Arvot keskiarvoja. VO₂max = maksimaalinen hapenottokyky (ml/kg/min), ikä vuosissa, n = henkilömäärä

VO₂MAX:n rooli; suurimmat arvot

- ~ 7-7.5 l/min: soutu, MH
- ~ 90ml/kg/min: MH, pyöräily
- Aktiivisen lihasmassan määrä vaikuttaa
- Sukupuoliero ~10-15(-20)%
  - Kehonkoko ja kehonkoostumus (rasva%)
  - Hb-massa
  - Ylävartalo painotteisissa lajeissa ero korostuu (Sandbakk et al. 2018)
- Absoluuttinen vs. painoon suhteutettu
  - ”Välinelajit vs. jalan”
  - Maastonkohdat

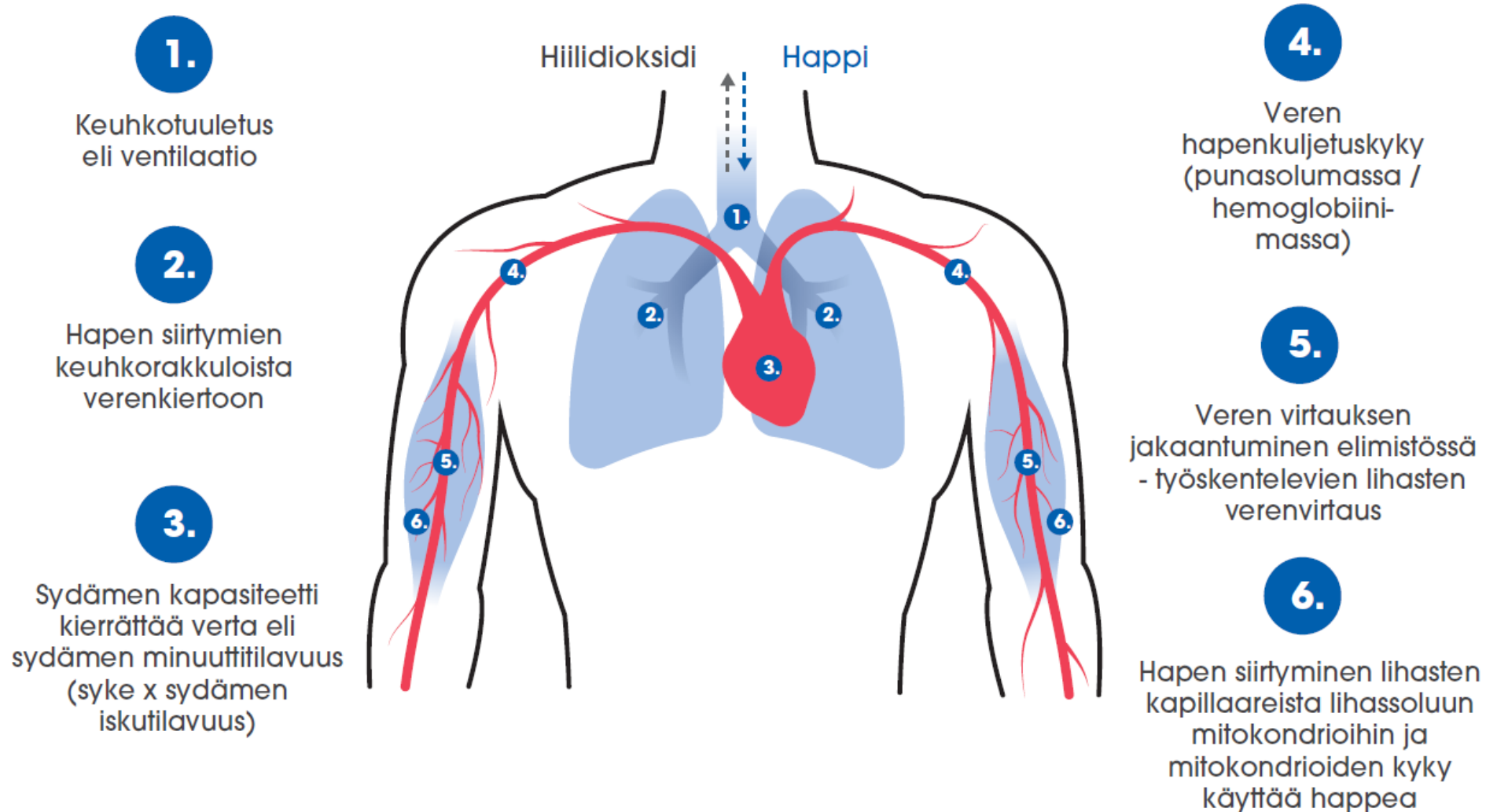
KIHU

Haugen et al. 2018: New records in human power, International Journal of Sports Physiology and Performance, 2018, 13, 678-686

VO₂MAX; Hapen siirtyminen hengitysilmaasta lihasten mitokondrioihin ja siihen liittyviä tekijöitä

KIHU

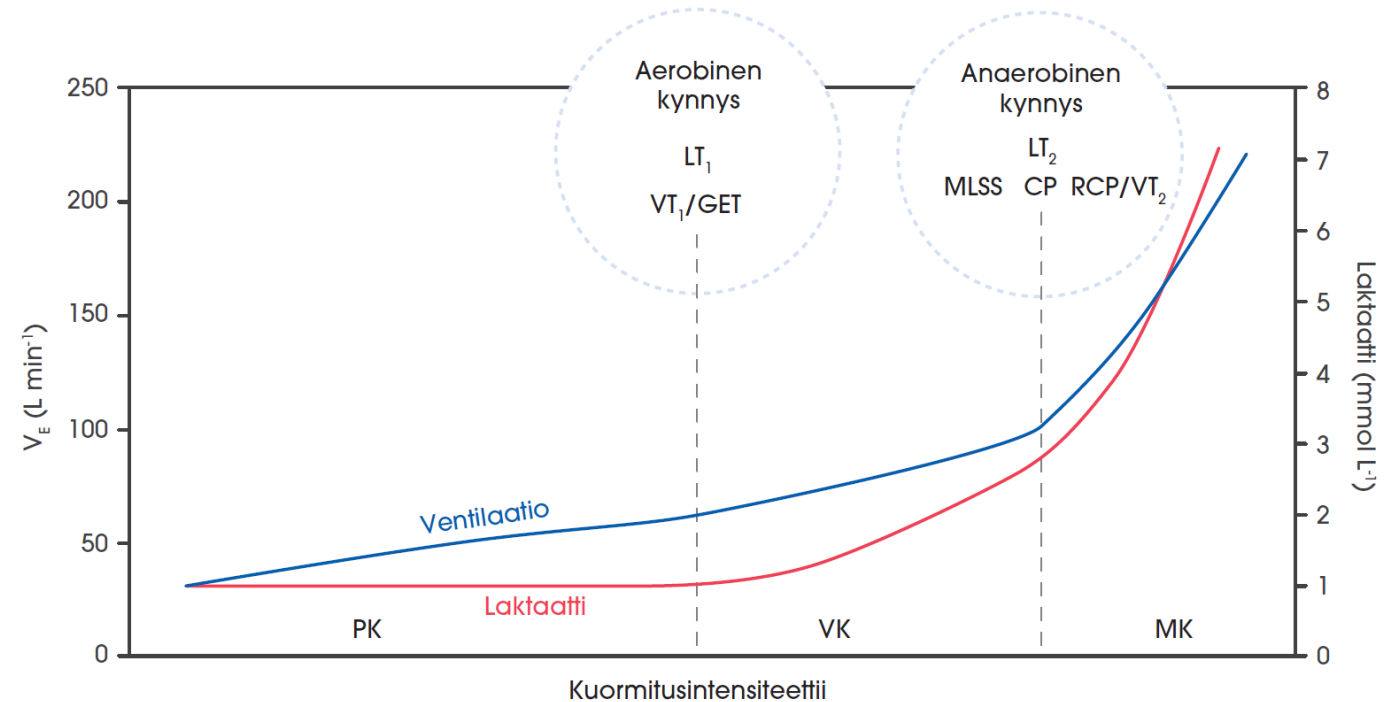

Suorituksen aikainen hapenkulutus ~ ”performance VO_2 ” ja kynnyksominaisuudet

Suorituksen aikainen hapenkulutus

= kuinka isoa osaa VO_{2MAX} :sta (~energiantuotannon määrää) voidaan suorituksen aikana ylläpitää ilman merkittävää väsymistä.

- Tähän vaikuttaa sekä VO_{2MAX} ja ns. kynnyksominaisuudet (esim. 15km TT pyöräilijät, LT & VO_{2MAX} selitysaste 86%, [van der Zwaard et al., 2018b](#))
- Riippuu matkasta/kestosta ja harjoitustaustasta
  - 3 km: ~100% VO_{2MAX} :ista ([Billat et al. 2001](#))
  - 10km: ~90-95% VO_{2MAX} :ista ([Billat et al. 2001](#))
  - Maraton: tyypillisesti 75-85%, maailman parhaat jopa yli 85% VO_{2MAX} :ista ([Jones et al. 2021](#))

KUVIO 2.3 Harjoitusalueiden ja merkittävimpien kynnyksien karkea sijoittuminen ventilaatio- ja laktaattikäyrille kuormituksen intensiteetin kasvaessa (mukailtu Jamnick ym. 2020).

Yleisesti kynnyksominaisuuksien ja kestävyysuorituskyvyn yhteyden vahvuuteen vaikuttaa analysoitu ”kynnyks” ja kestävyyslajin kesto ja luonne.

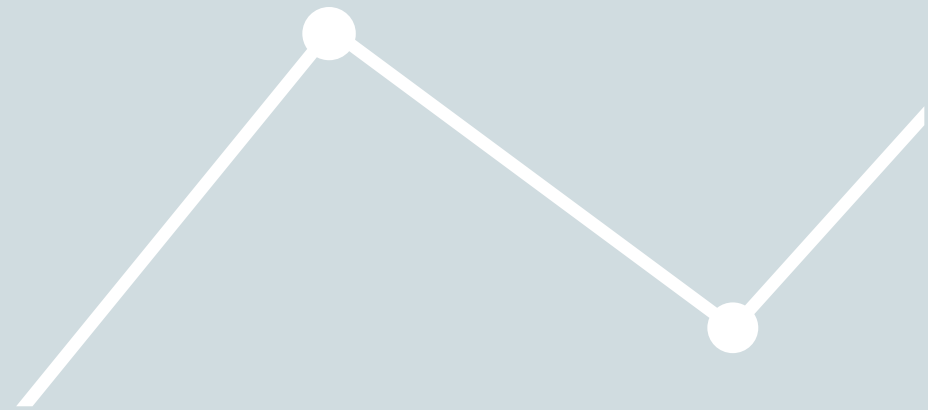

Reference	Threshold	Criteria
Invasive methods		
Holmann ^[152]	OEPL	Non-linear increase of [La]
Farrell et al. ^[18]	OPLA	Rupture of the [La] curve
Foxdal et al. ^[169]	OPLA	[La] of 4.0 mmol/L
Sjödín and Jacobs ^[134]	OBLA	[La] of 4.0 mmol/L
Kinderman et al. ^[140]	LT	[La] of 2.0 mmol/L
Reinhard et al. ^[154]	LT	2 standard deviations above resting [La]
Ivy et al. ^[133]	LT	Before onset of [La] breakpoint
Hughson and Green ^[170]	LT	0.5 mmol/L above resting [La]
Hagberg and Coyle ^[171]	LT	1 mmol/L above 40-60% $\dot{V}O_{2max}$
Hurley et al. ^[166]	LT	[La] of 2.5 mmol/L
Sucec et al. ^[172]	LT	Abrupt and sustained [La] increase
Worms et al. ^[165]	LT	[La] of 3.0 mmol/L
Yoshida et al. ^[167]	LT	1 mmol/L above resting [La]
Coyle et al. ^[173]	LT	1.0 mmol/L above baseline [La]
Cheng et al. ^[174]	LT	Distance max from [La] curve to the line formed by its two endpoints
Skinner and McLellan ^[141]	AT	First increase of [La] (2 mmol/L)
	AnT	Second increase of [La] (4 mmol/L)
Keul et al. ^[175]	IAT	[La] tangent at 45°
Simon et al. ^[176]	IAT	[La] tangent at 51°
Stegmann et al. ^[135]	IAT	[La] tangent with [La] recovery curve where [La] is equal to the value at the end of exercise
Bunc et al. ^[177]	IAT	See section 2.1.1 in text
LaFontaine et al. ^[142]	MSS	[La] of 2.2 mmol/L
Palmer et al. ^[178]	MLSS	Change of <1.0 mmol/L in [La] during SSE
Tegtbur et al. ^[150]	LMS	Minimum [La] during MET after HIE

Bosquet et al. Sports Med; 32: 675-700, 2002 / 23 laktaatista määritettyä ”kynnystä”!

11 LT!

Suorituksen taloudellisuus ja hyötysuhde

Suorituksen hyötysuhde (efficiency)

Suorituksen taloudellisuus (economy)

Hyötysuhde (ja taloudellisuus) pyrkivät arvioimaan kuinka tehokkaasti urheilija pystyy ”muuttamaan” metabolisen energian lajispesifiksi liikkumisen tehoksi tai nopeudeksi

- Yleisin: kokonaishyötysuhde (gross efficiency) = tehdyn ulkoisen mekaanisen työn ja käytetyn kokonaisenergian suhde
- Myös muita laskentoja

(1) Kokonaishyötysuhde

$$= \eta_{\text{gross}} = W_e \times E_t^{-1} \times 100$$

(2) Nettohyötysuhde

$$= \eta_{\text{net}} = W_e \times (E_t - E_r)^{-1} \times 100$$

(3) Todellinen hyötysuhde

$$= \eta_{\text{true}} = (W_e - W_f) \times (E_t - E_r)^{-1} \times 100$$

missä

η = mekaaninen hyötysuhde

W_e = tehty ulkoinen mekaaninen työ

W_i = sisäinen mekaaninen työ

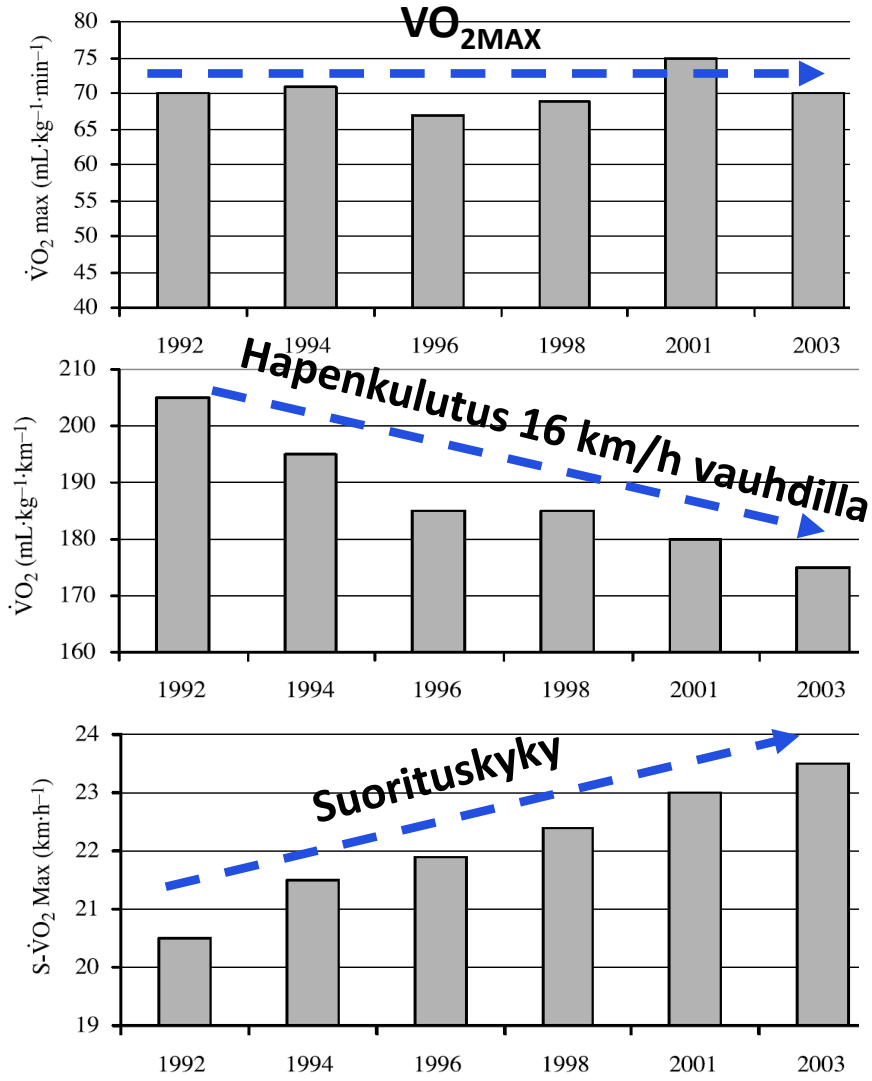
E_t = kokonaisenergiankulutus

E_r = lepoenergiankulutus

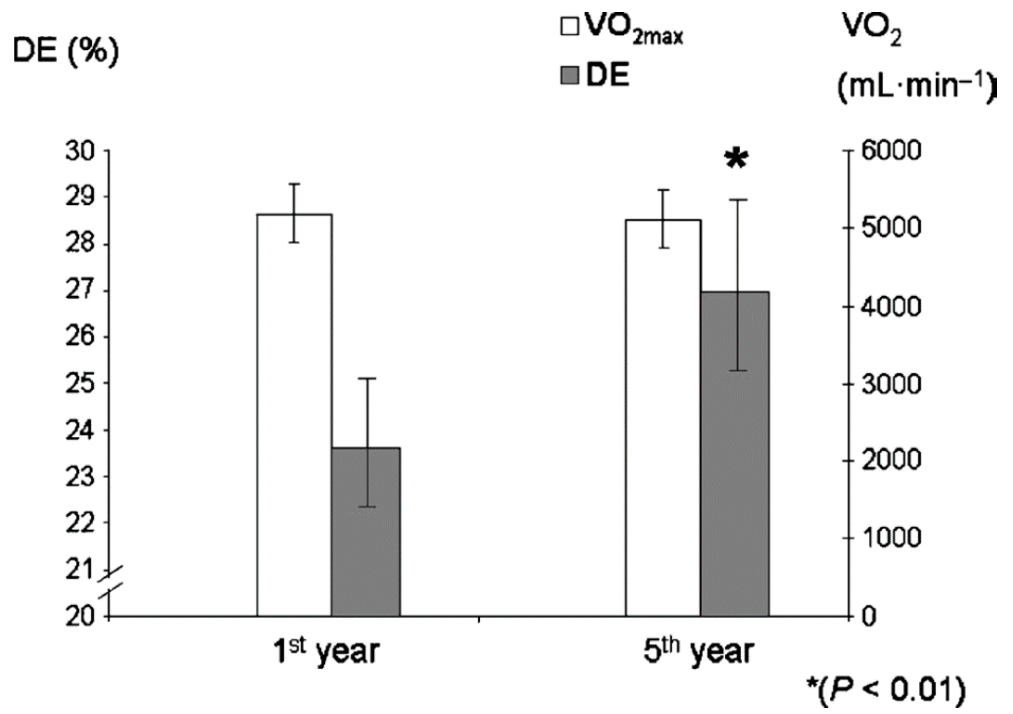
- Juoksun ja rullahiihdon mekaaninen työ on kohtuullisen vaikea määrittää
- Taloudellisuus (RE) = hapenkulutus vakionopeudella (*alle anaerobisen kynnyksen kuormalla*) = [ml/kg/km] tai [ml/kg/min]
- Homogeenisessa urheilijajoukossa juoksun taloudellisuus usein parempi kestävyysjuoksun suorituskykyä ennustava tekijä kuin $VO_{2\text{MAX}}$ (Saunders et al. 2004)
- On ehdotettu että taloudellisuuden laskennassa pitäisi siirtyä energiankulutuksen käyttämiseen (VO_2 & RER), jossa otetaan huomioon hiilihydraattien ja rasvojen käyttö (Shaw et al. 2014, Fletcher et al. 2009)

Suorituksen taloudellisuus/tehokkuus: harjoitteluvuosien/kumulatiivisen harjoittelumäärän vaikutus

Jones 2006: Paula Ratcliffen kehitys 1992-2003

Santalla et al. 2009: 12 huippupyöräilijää, 5 vuoden aikana ei muutoksia VO₂MAX tai kehonpainossa mutta pyöräilyn hyötysuhde kehittyi merkittävästi.

Myös laktaattikynnysvauhti kasvoi selvästi

HARJOITTELU

- Lajiharjoittelu
- Voimaharjoittelu
- Plyometria /
nopeusvoimaharjoittelu
- Korkeanpaikanharjoittelu

BIOMEKAANISET TEKIJÄT

- Suoritustekniikka - vähän jarruttavia
& paljon eteenpäin vieviä voimia
- Elastisen energian hyväksikäyttö
- Vähäinen vertikaalinen
painopisteen liike taloudellinen

SUORITUKSEN TALOUDELLISUUS / HYÖTYSUHDE

Genetiikka

ANTROPOMETRIA

- Kehonpaino, rasva %
- Raajojen mittasuhteet ja massat
- Jänteiden pituudet ja ominaisuudet

MUITA TEKIJÖITÄ

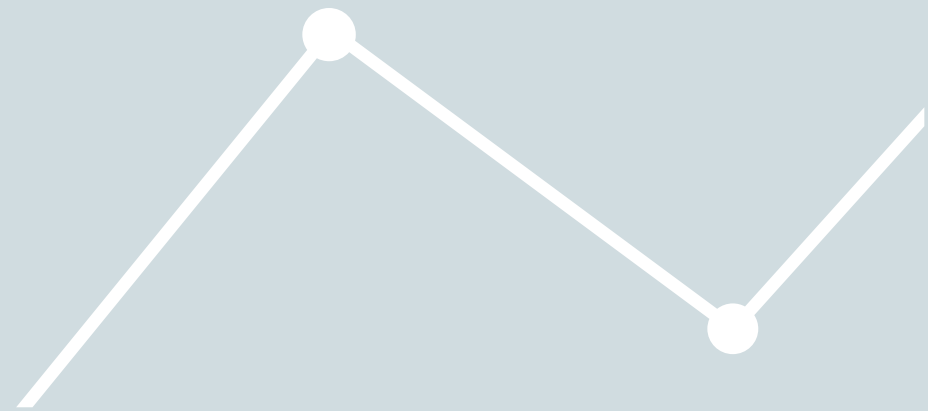
- Hengitylihasten "tehokkuus"
- Lihassolutyppi
- Kehon lämpötila
- Ilmanvastus - peesaus

”Pitkääaikainen kestävyys, Durabiliteetti”

~ fatigue resistance, resilience, durability

”vanha valmennuksellinen asia uudessa, tieteellisessä paketissa”

Pitkäaikainen kestävyys; ”durabiliteetti”

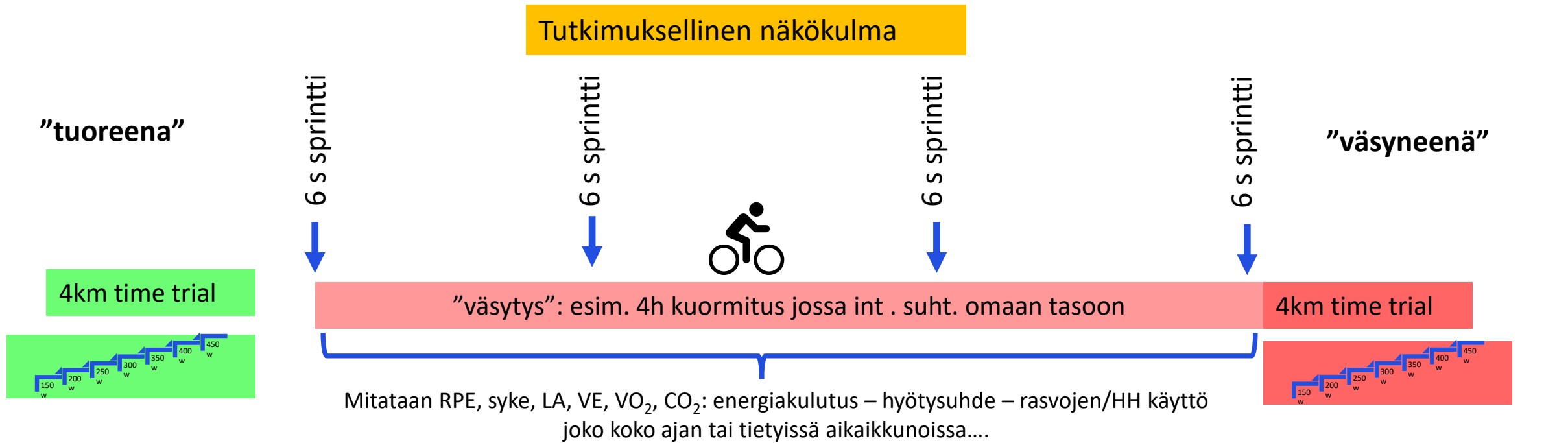
- **Maunder et al. 2021:** *durability*’ concept, defined as the time of onset and magnitude of any deterioration in physiological profiling characteristics over time during prolonged exercise
- ~ **Kyky ylläpitää ”fysiologisia vasteita”** (syke, LA, VE, VO₂, taloudellisuus/hyötysuhde, kynnsominaisuudet) ja sitä kautta **suorituskykyä mahdollisimman samalla tasolla** pitkässä (~2h - päiviä) kestävyysuorituksessa.

The Importance of ‘Durability’ in the Physiological Profiling of Endurance Athletes

Ed Maunder¹ · Stephen Seiler² · Mathew J. Mildenhall³ · Andrew E. Kilding^{1,3} · Daniel J. Plews¹

Pitkäaikainen kestävyys; ”durabiliteetti”

1. Muutokset vasteissa pitkän suorituksen aikana

2. Muutokset suorituskyvyssä tuoreena vs. väsyneenä

Paremmat ”durabiliteetin” omaavilla urheilijoilla fysiologiset vasteet kuormitukseen ja sitä myötä esim. kynnysominaisuudet ja suorituskyky muuttuvat/heikkevät vähemmän

Pitkäaikainen kestävyys; ”durabiliteetti”

- Joissakin tutkimuksissa durabiliteetilla yhteys “tuoreena mitattuihin kuntoominaisuuksiin” (VT_1 , RCP, VO_{2max}) ja hyötysuhteeseen (Spragg et al. 2023a) – joissain ei (Valenzuela et al. 2023; Passfield and Doust 2000).
- **Väsyneenä** mitattu suorituskykyprofiili (10s-2h) on **parempi** suorituskyvyn ennustaja pyöräilijöillä kuin “tuoreena” mitattu profiili (Mateo-March ym. 2022)
- Durabiliteettiin mahdollisesti vaikuttavia tekijöitä:
  - Lihassolujakauma
  - Rasvojen/HH käyttö energiantuotannossa (Ortenblad ym. 2024 – ei vahvoja korrelaatioita, Spragg et al. 2023a yhteys oli eli mitä pienempi HH käyttö sitä parempi durabiliteetti)
  - Lämmönsäätelykyky
- Harjoittelun rooli
  - Matomäki et al. 2023: sekä HIT- että matalatehoinen harjoittelu paransivat durabiliteettia ei-urheilijamiehillä
  - Ronnestad et al. 2011 & Ofsteng et al. 2018: kilpapyöräilijöillä ja hiihtäjillä voimaharjoittelu (yhdessä kest.harjoittelun kanssa) paransi durabiliteettia
  - Spragg et al. 2023b: LIT määrä (~enemmän polarisoitu harjoittelu) voi olla yhteydessä parantuneeseen durabiliteettiin

Hapen kinetiikka ja sen mahdollinen merkitys kestävyys suorituskykyyn

Burnley M, Jones AM .

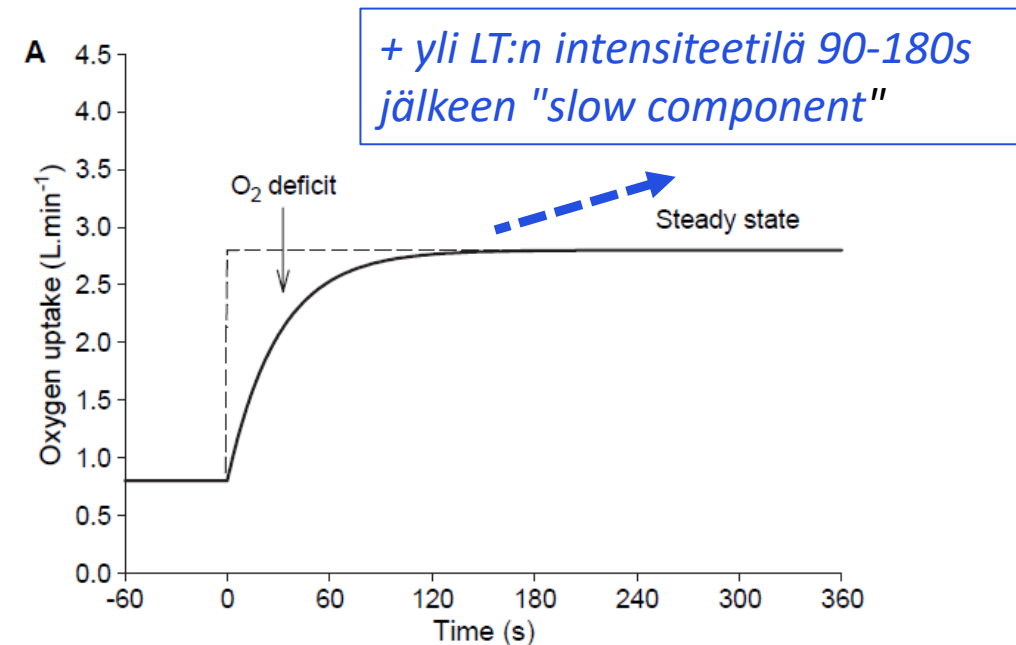
Oxygen uptake kinetics as a determinant of sports performance, European Journal of Sport Science 2007, 7:2, 63-79.

Poole DC, Jones AM.

Oxygen uptake kinetics. Compr Physiol . 2012 Apr;2(2):933-96.

Hapen kinetiikan merkitys kestävyys suorituksessa

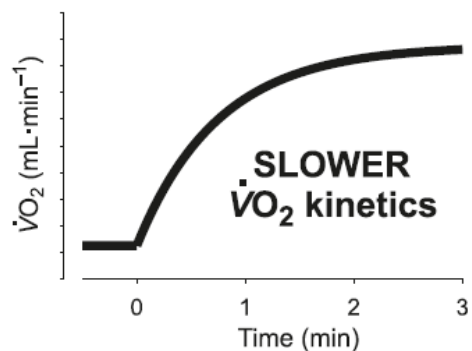
- O₂-kineetiikalla pyritään kuvaamaan **vastetta kuinka nopeasti elimistö pystyy mukautumaan muuttuneeseen hapenkäytön tarpeeseen** (~suorituksen energiankulutuksen vaatimuksiin)
- Mitä nopeampi O₂ vaste - sitä pienempi happivaje (eli pienempi anaerobinen energiantarve) suorituksen alussa tai kilpailunaikaisen tehonlisäyksen alussa eli nopeammalla O₂-kineetiikalla pystytään **säästämään anaerobista energiantuottoreserviä** suorituksen myöhempään vaiheeseen.
- Nopeampi O₂ kineetiikka – parempi suorituskyky 2000m soudussa (Ingham et al. 2007) ja 400m uinnissa (Reis et al. 2012)
- O₂ kineetiikan merkitys?
  - Kilpailun alussa (erityisen merkittävä lyhytkestoisissa kestävyyslajeissa tai esim. yhteislähdöissä joissa voidaan taktisten syiden takia joutua lähtemään ”ylikovaa”)
  - Intervalliluonteisessa suorituksessa (maasto, nopeudenvaihtelut jne.) vaikutukset monistuvat?

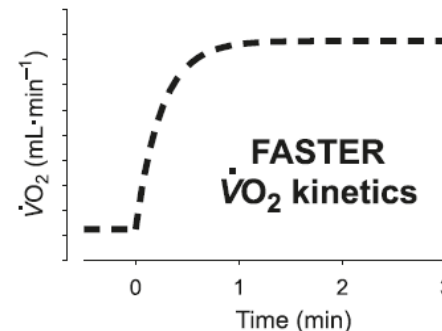
Burnley & Jones 2007

Mitkä asiat vaikuttavat hapen kinetiikkaan?

- Heterogeenisessä joukossa $\dot{V}O_{2MAX}$ – taso vaikuttaa → mitä korkeampi $\dot{V}O_{2MAX}$ – sitä nopeampi O_2 kinetiikka.
- Lihasolujakauma – mitä enemmän tyypin I ("hitaita") lihassoluja → nopeampi O_2 kinetiikka
- Harjoittelu:
  - Harjoittelemattomilla CONT että HIT (1'/1') yhtä tehokkaita (Berger et al. 2006)
  - "kuntoilijoilla" CONT ja HIT (n x 30") yhtä tehokkaita (DaBoit et al. 2014)
  - Huippusoutajilla ei eroja 6 vk aikana kahden intervalliharjoittelun välillä (3' @90% tai 90" @100% peak power) (Mujika et al. 2023)
  - More research is needed...
- (Riittävän kovalla) alkuverryttelyllä positiivinen vaikutus suorituksen alun O_2 -kineetiikkaan (Esim. Bailey et al. 2009)

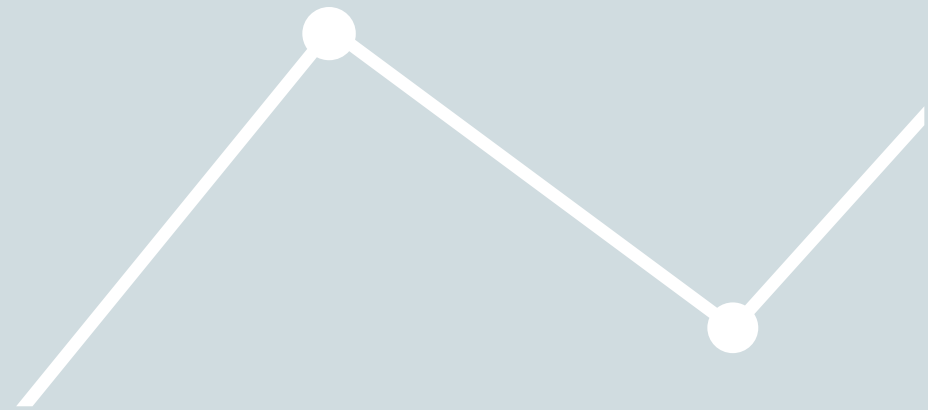

Kestävyysharjoittelu
Alkuverryttely

Kuva Hughson 2009

Kehon koon, massan ja
koostumuksen vaikutus
kestävyyssuorituskykyyn

Kehon massan (ja koon) merkitys

- Lajikohtaisesti massan ja yleisemmin kehon koon merkityksen suuruus riippuu
  - Liikutaanko välineellä (painovoimaa vastaan tehtävän työn suuruus)
  - Maastonkohdasta
  - Suorituksen kestosta (~intensiteetistä)
- →Painon vaikutus kestävyysuorituskykyyn osin laji- ja tilannesidonnaista
- Kehonkoostumus tietysti olennaista ("kiloista" mahdollisimman paljon lihasta ja "riittävä" määrä rasvaa)
  - Paino/tehontuottosuhte – loppukirit & rytminvaihdot
- "Energiankulutushyödyn" lisäksi pieni kehonkoko ja vähäinen rasvan määrä voivat antaa etua elimistön **lämmönsäätelyssä** ja lisäksi pieni koko on edullinen **ilmavastuksen** kannalta.

Berg et al. 1987/1992, Mikkola et al. 2010, Carlsson et al. 2014

Massasta usein hyötyä "välinelajeissa"

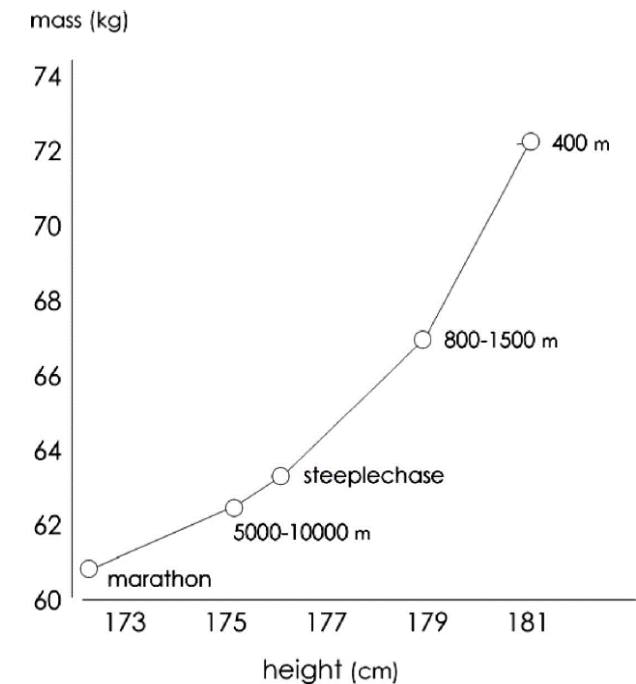
Lihasmassasta usein hyötyä "välinelajeissa"

VO₂ l/min!

Massasta eniten "haittaa" koska gravitaatiotyön määrä ↑

VO₂ ml/kg/min!

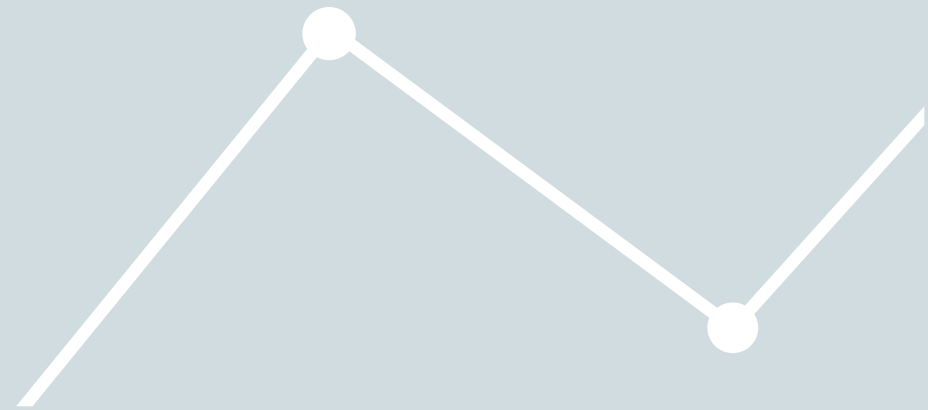

O'Connor et al. 2007 / 1960 - 2005

Painon optimointi aikuisten huippu-urheilijoiden toimintaa ja se pitää toteuttaa alan asiantuntijoiden kanssa!

Anaerobisen suorituskyvyn ja HLJ:n rooli kestävyyslajeissa

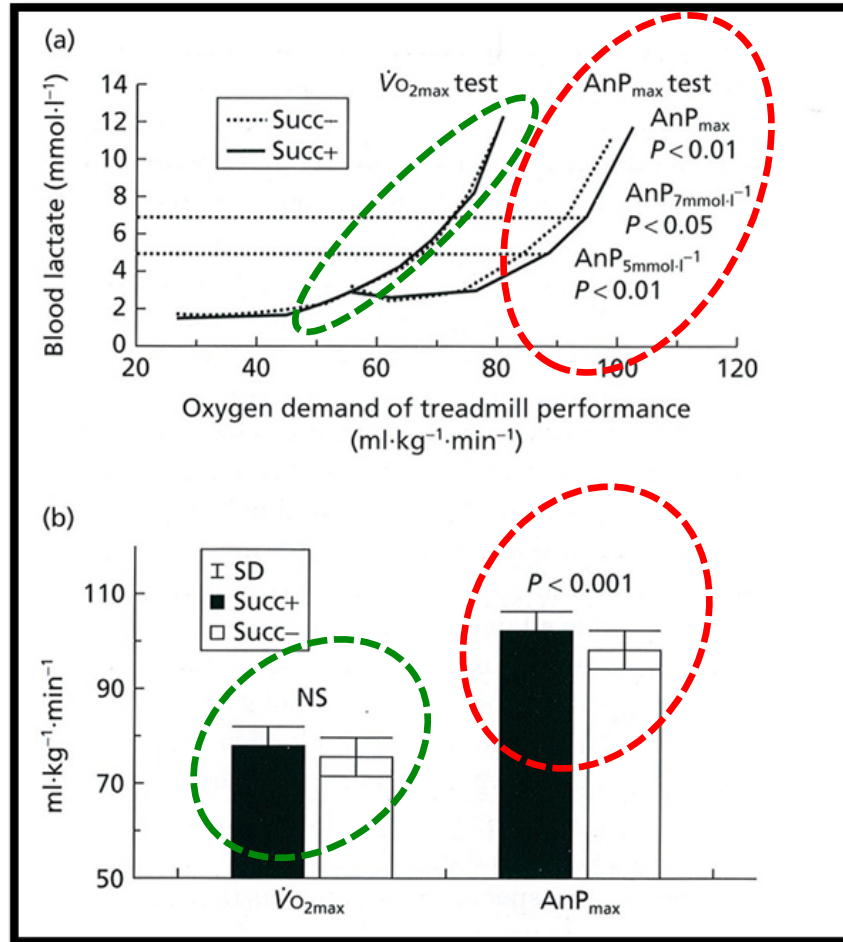

Anaerobinen suorituskyky?

- Erityisesti lyhyehköissä (2-4min) ja Intervallityyppisessä suorituksessa joissa suoritusintensiteetti ylittää VO_{2MAX} -intensiteetin (esim. sprinttihilhdossa ylämäet/loppukirit, keskimatkojen juoksut) anaerobisella kapasiteetilla, puskurointikyvyllä ja kyvyllä palauttaa anaerobiset energiavarastot on vaikutus suorituskykyyn
  - O_2 kinetiikan rooli?
- Isosta lihasvolyymista hyötyä 30 sek anaerobiseen suorituskykyyn soutajilla ja pyöräilijöillä ([van der Zwaard 2018ab](#))
- →Anaerobinen kapasiteetti osin yhteydessä lihasmassan määrään ([Bangsbo et al. 1993](#)) (huom. tietyissä ”välinelajeissa” massasta ei niin paljoa haittaa)

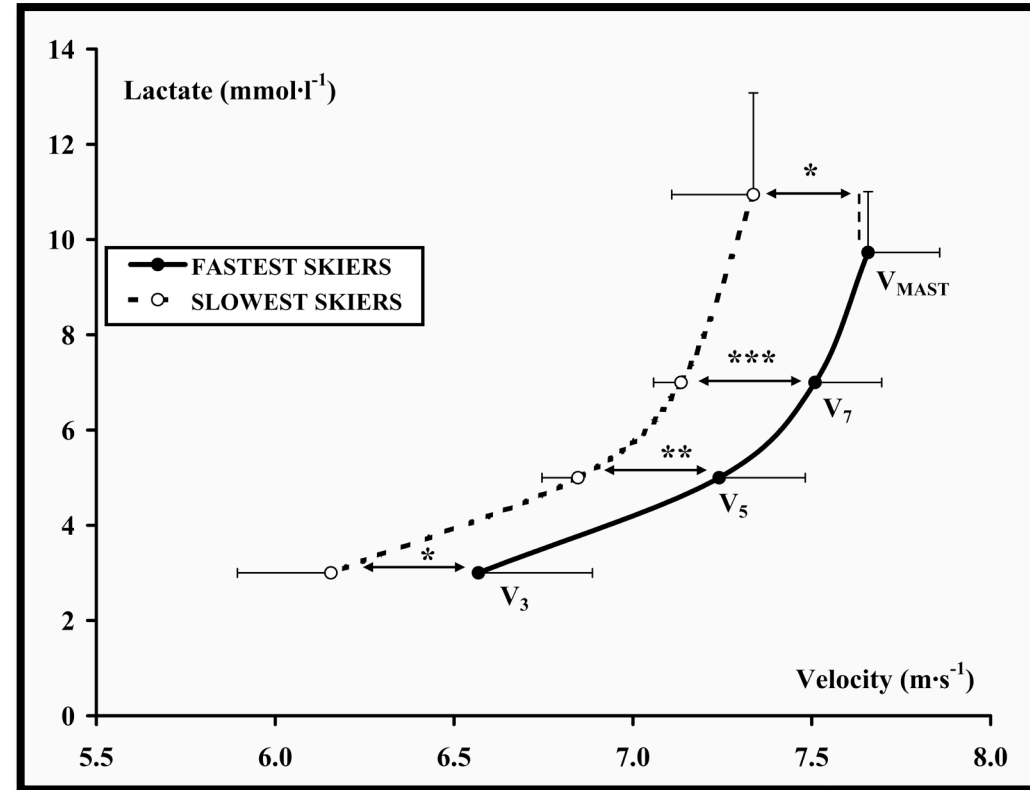
Anaerobisen suorituskyvyn merkitys?

Distance skiers, VO₂max-test vs MART

Rusko 2003

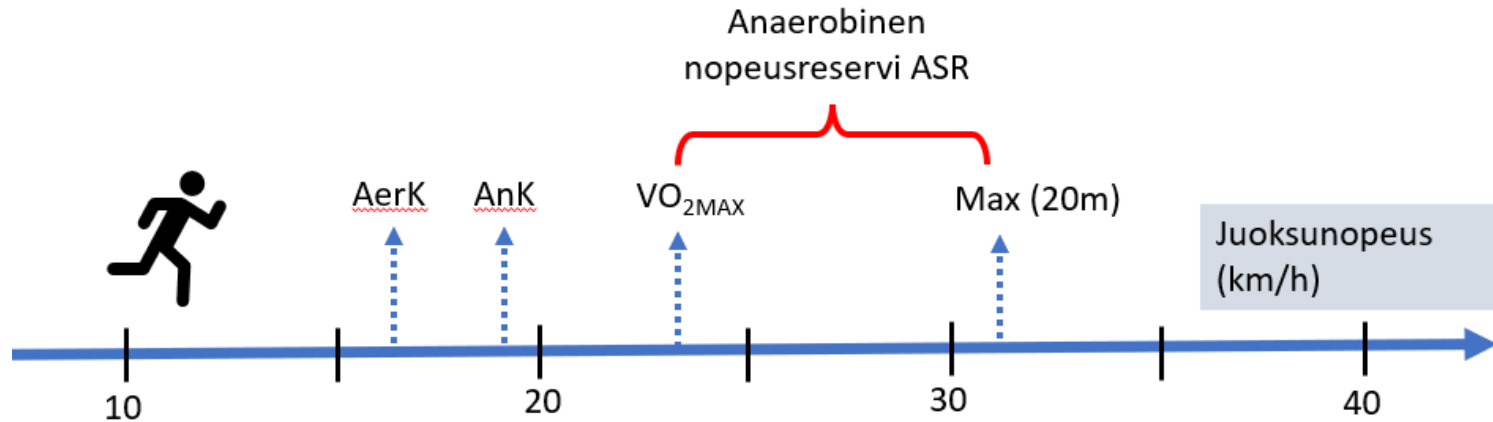
MART/MAST = 10 x 20sec/150 m with 100 sec recovery between workloads

Mikkola et al. 2010

- Elimistön kyky tuottaa voimaa toistuvasti ja nopeasti tilanteissa, joissa energiantuottovaatimukset ovat suuria ja lihaksen supistumiskyky voi olla rajoittunutta, näyttää erotteluvan suorituskyvyltään "paremmat" ja "huonommat" hiihtäjät paremmin kuin suhteellinen VO₂MAX.

Anaerobinen nopeus- tai tehoreservi (ASR/APR)

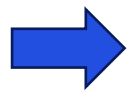
Menetelmäerot huomioitava!
 $vVO_{2MAX} \approx \text{MaxAerobicSpeed} = ?$
 $v_{MAX} \approx \text{MaxSprintingSpeed} = ?$

Anaerobinen nopeusreservi (ASR)
 $= v_{MAX} - vVO_{2MAX}$

Esim. Sandford et al. 2021

Juoksija A: $vVO_{2MAX} = 23\text{km/h}$, $v_{max} = 31\text{ km/h}$

Juoksija B: $vVO_{2MAX} = 23\text{km/h}$, $v_{max} = 32.5\text{ km/h}$

A: **ASR** = 8 km/h

B: **ASR** = 9.5 km/h

Speed Reserve Ratio = V_{MAX}/vVO_{2MAX}

A: 1.35

B: 1.41

Jiménez-Reyes et al. 2022

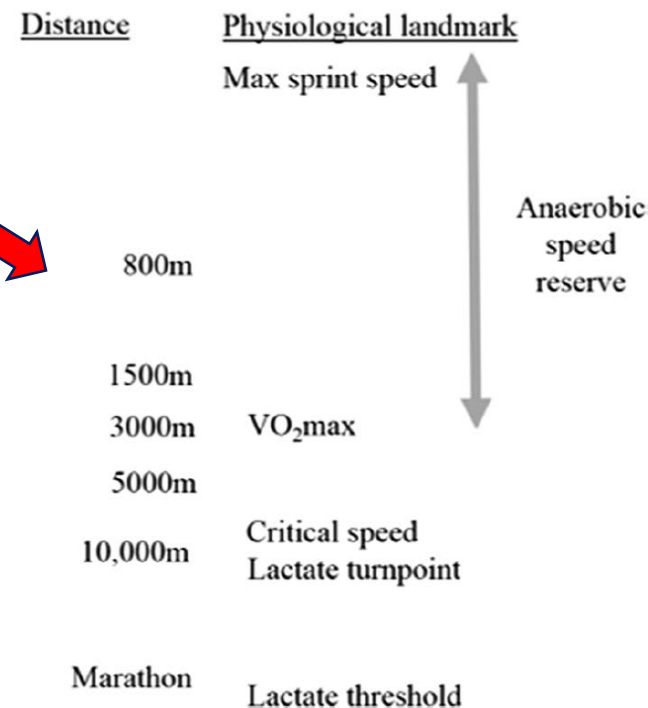
Del Arco et al. 2023: systematic review

Anaerobic Speed Reserve and Middle-Distance Performance

- Keskimatkojen matkavauhdit lähtökohtaisesti "ASR-alueella" ($vVO_{2MAX} < V_{800-1500m} < V_{MAX}$)
- 7 tutkimusta (2 HU, 4U, 1 X), 132 juoksijaa
- **ASR ei korreloinut** keskimatkojen (800-1500m) juoksun suorituskykyyn, **mutta vVO_{2MAX} & V_{MAX} kylläkin**
  - Erityisesti 1500m : vVO_{2MAX} ja 800m: V_{MAX}
  - ja näillä on oma vaikutuksensa vauhdinjakoon ja juoksutaktiikkaan.
- Jos vVO_{2MAX} on sama → ASR todennäköisemmin yhteydessä suorituskykyyn

ASR (erotus) ei siis kuitenkaan ole "itsenäinen" suorituskykyyn vaikuttava muuttuja – sitä voidaan keinoitekoisesti "kehittää" heikentämällä vVO_{2MAX} :a!!!

Sandford et al. 2019

Sandford et al. 2021/2019: Kovavauhtisissa kestävyyslajeissa (kilpailunopeus $> vVO_{2MAX}$) suorituskyky on monitahoinen asia, jossa yhdistyy neuromuskulaariset, mekaaniset ja aineenvaihdunnalliset tekijät yhdessä psyykkisten sekä teknis-taktisten tekijöiden kanssa – ASR on aivan liian yksinkertainen tekijä selittämään suorituskykyä.

Suorituskyvyn kannalta voi kuitenkin olla merkitystä, mikä kilpailunopeus on **suhteessa** anaerobiseen nopeusreserviin.

Näkökulma: voima- ja nopeusharjoittelun vaikutukset hermo-lihasjärjestelmään: mahdollisia vaikutusmekanismeja kestävyysuorituskykyyn

Voima- ja nopeusharjoittelu kestävyyslajeissa

Lihasmassa / lihasvoluumi ↑
(tästä voi olla myös "haittaa")

Esiaktiivisuus/reaktiivisuus, jänne-
lihaskompleksin jäykkyys ↑

Maxvoima ↑

V_{MAX} , MSS ↑
 $vVO2MAX$ ↔

Aerobinen energiantuotto

Submax voimantuottoon
- Pystytään käyttämään

Voimaharjoittelu – vammojen ennaltaehkäisy – enemmän terveitä harjoittelupäiviä – epäsuorat vaikutukset?

- Loppukirit

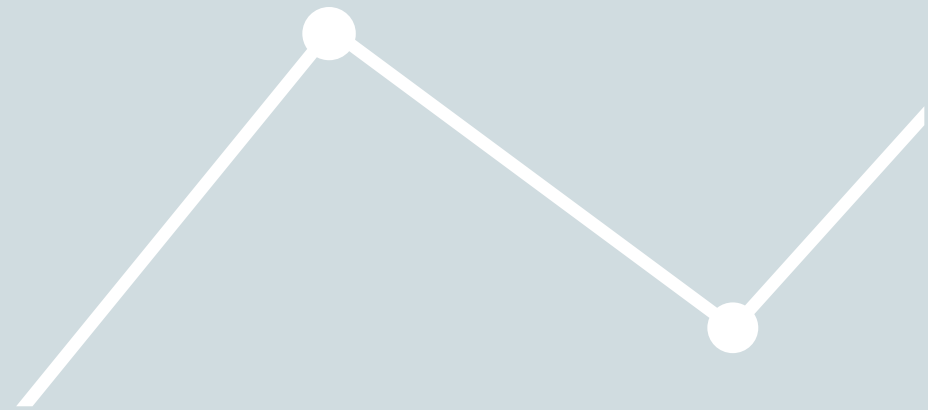
varhainen MY –
suurempi osa MY
"säästyy" loppua varten

Taloudellisuus / hyötysuhde ↑

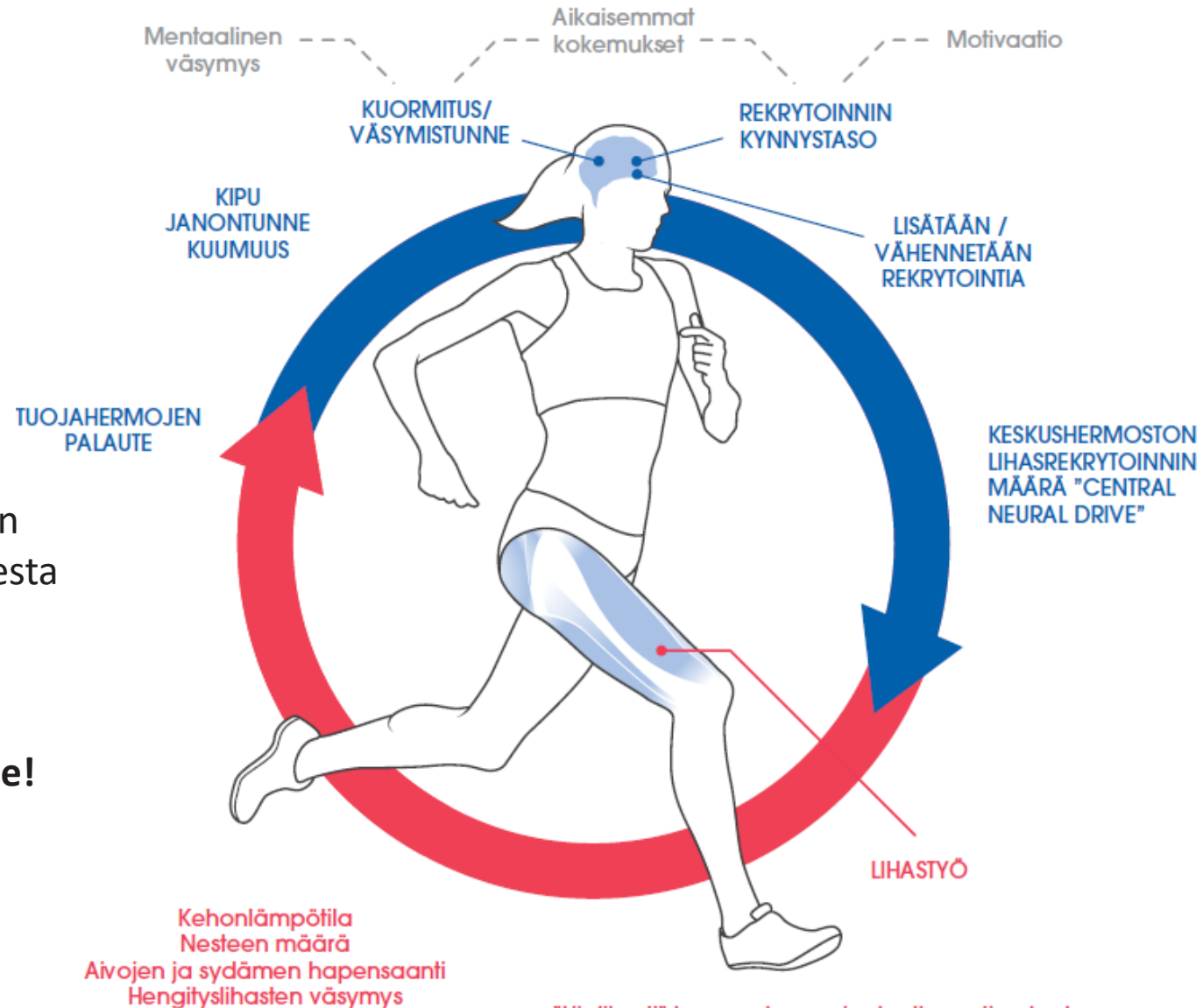
"fatigue resistance"
/"durabiliteetti" ↑

Kestävyysuorituskyky

**AIVOJEN JA PSYKOLOGISTEN
TEKIJÖIDEN ROOLI
KESTÄVYSSUORITUSKYVYSSÄ**

AIVOJEN JA PSYKOLOGISTEN TEKIJÖIDEN ROOLI KESTÄVYYSSUORITUSKYVYSSÄ

Yksinkertaistettu, osin teoreettinen malli keskushermoston mahdollisesta roolista kestävyysuorituksen säätelyssä ja siihen vaikuttavista tekijöistä. **Tieteellistä kokonaiskonsensusta asiasta ei ole!**

"Liiallisesti" kasvavat energiantuottovaatimukset voivat heikentää lihasten supistusolosuhteita useiden kasautuvien tekijöiden toimesta.

YHTEENVETO

Kehon koko ja koostumus (ilmanvastus, lämmönsäätely), raajojen mittasuhteet/rakenne (taloudellisuus) ja kehon massa (gravitaatiotyön määrä – toisaalta lihasmassa "anaer. kap. varasto") vaikuttavat omalta osaltaan suorituskykyyn → "antropometrinen valikoituminen" eri lajeihin

Aerobinen energiantuottokyky

Hermo-lihasjärjestelmän
voimantuotto-ominaisuudet

Anaerobinen energiantuottokyky

Durabiliteetti

Suorituksen
taloudellisuus /
tehokkuus

Submax
kynnykset

VO_{2max}

Hapenkäytön
kineetiikka

Anaerobinen
suorituskyky &
maksiminopeus

Pitkäkestoisilla
lajeilla korostuu

Lyhytkestoisilla
lajeilla korostuu

Kestävyyssuorituskyky

Huom. Punaisessa laatikossa olevat tekijät eivät ole "yhteismitallisia" ja ne vaikuttavat myös toisiinsa.

Kiitos.
jussi.mikkola@kihu.fi

Lähteitä

- Bailey ym. 2009. Optimizing the "priming" effect: Influence of prior exercise intensity and recovery duration on O₂ uptake kinetics and severe-intensity exercise tolerance. *J Appl Physiol*, 107(6):1743-1756.
- Bangsbo ym. 1993 Accumulated O₂ Deficit during Intense Exercise and Muscle Characteristics of Elite Athletes. *Int J Sports Med*, Vol 14, No4, 207—213
- Bassett ja Howley. 2000. Limiting factors for maximum oxygen uptake and determinants of endurance performance. *Med Sci Sports Exerc*, 32: 70-84.
- Berg & Forsberg. 1992. Influence of body mass on cross-country ski racing performance. *Med Sci Sports Exerc* 24: 1033–1039.
- Bergh. 1987. The influence of body mass in cross-country skiing. *Med Sci Sports Exerc* 1987: 19(4): 324–331.
- Berger ym. Influence of continuous and interval training on oxygen uptake on-kinetics. *Med Sci Sports Exerc*. 2006 Mar;38(3):504-12
- Billat, V. L. (2001). Interval training for performance: a scientific and empirical practice. *Sports Med*. 31, 75–90
- Burnley ja Jones. 2007. Oxygen uptake kinetics as a determinant of sports performance, *European Journal of Sport Science*, 7(2):63-79
- Bosquet ym. 2002. Methods to determine aerobic endurance. *Sport Med* 32: 675–700
- Carlsson et al. 2014. Prediction of race performance of elite cross-country skiers by lean mass. *Int J Sports Physiol Perform*. 9(6):1040–1045.
- Da Boit, M. (2014). Effects of interval and continuous training on O₂ uptake kinetics during severe-intensity exercise initiated from an elevated metabolic baseline. *Journal of applied physiology*.
- del Arco, Asier. "Anaerobic Speed Reserve and Middle-Distance Performance: A Systematic Review." *Strength & Conditioning Journal* (2022): 10-1519.
- Duffield, R., and Dawson, B. (2003). Energy system contribution in track running. *New Stud. Athlet*. 4, 47–56.
- Fletcher ym. 2009. Economy of running: beyond the measurement of oxygen uptake. *J Appl Physiol.*, 107:1918–1922
- Haugen et al. 2018: New records in human power, *International Journal of Sports Physiology and Performance*, 2018, 13, 678-686
- Hughson. 2009. Oxygen uptake kinetics: historical perspective and future directions. *Appl. Physiol. Nutr. Metab*. 34: 840–850
- Ingham ym. Comparison of the oxygen uptake kinetics of club and Olympic champion rowers. *Med Sci Sports Exerc*. 2007;39(5):865–871
- Jiménez-Reyes ym. Anaerobic Speed Reserve, Sprint Force–Velocity Profile, Kinematic Characteristics, and Jump Ability among Elite Male Speed- and Endurance-Adapted Milers. *Int. J. Environ. Res. Public Health* 2022, 19, 1447.

Lähteitä

- Jones ja Poole. 2009. Physiological demands of endurance exercise. In Olympic textbook of science in sport 1st ed. Blackwell science
- Jones. 2006. The Physiology of the World Record Holder for the Women's Marathon. International Journal of Sports Science & Coaching, 1(2):101-118.
- Jones ym. 2021. Physiological demands of running at 2-hour marathon race pace. J Appl Physiol 130: 369–379.
- Joyner ja Dominelli. 2021. Central cardiovascular system limits to aerobic capacity. Experimental physiology, 106(12):2299-2303.
- Joyner ja Coyle. 2008. Endurance exercise performance: the physiology of champions. J Physiol, 586: 35 – 44.
- Legaz-Arrese. 2007. Average VO₂max as a function of running performances on different distances. Science & Sports 22, 43–49.
- Losnegard T. 2019. Energy system contribution during competitive cross-country skiing. European Journal of Applied Physiology, 119:1675–1690
- Mateo-March ym. (2022) the record power profile of male professional cyclists: fatigue matters. Int J Sports Physiol Perform 17(6):926–931
- Matomäki ym. (2023) Durability is improved by both low and high intensity endurance training. Front Physiol 14:1128111.
- Maunder E. The importance of 'durability' in the physiological profiling of endurance athletes. Sports Med. 2021;51(8):1619–28
- Mikkola et al. 2010. Determinants of a simulated cross-country skiing sprint competition using V2 skating technique on roller skis. J Strength Cond Res. 24(4):920-8.
- Mikkola J. (2022). Kestävyys suorituskykyyn vaikuttavat tekijät. Teoksessa Nummela, Hynynen, Mikkola, Vesterinen: "Kestävyys harjoittelu" Nummela, Hynynen, Mikkola, Vesterinen. S. 21-38. VK-Kustannus Oy
- Mujika ym. (2023). High-Intensity Interval Training, Performance, and Oxygen Uptake Kinetics in Highly Trained Traditional Rowers. International Journal of Sports Physiology and Performance. 18. 1-5.
- Nummela, A. & Peltonen, J. 2018. Suorat testit. Teoksessa: Keskinen, K., Häkkinen, K. & Kallinen, M. (toim.). Fyysisen kunnan mittaaminen – käsi- ja oppikirja kuntotestaaajille. Helsinki: Liikuntatieteellinen Seura, 79–101
- O'Connor et al. 2007. Physique and performance for track and field events, Journal of Sports Sciences, 25:S1, S49-S60
- Passfield L, Doust JH (2000) Changes in cycling efficiency and performance after endurance exercise. Med Sci Sports Exerc 32(11):1935–1941
- Poole ja Jones. 2012. Oxygen uptake kinetics. Compr Physiol, 2(2):933-96
- Reis ym. Oxygen uptake kinetics and middle distance swimming performance. J Sci Med Sport. 2012;15(1):58–63
- Rusko. 2003. Cross Country skiing. IOC medical commission. Blackwell Science

Lähteitä

- Rønnestad ym. Strength training improves 5-min all-out performance following 185 min of cycling. *Scand J Med Sci Sports* 2011a; 21: 250–259
- Sandbakk ym. Sex differences in world record performance: the influence of sport discipline and competition duration. *Int J Sports Physiol Perform.* 2018;13(1):2–8.
- Sandford ym. Maximal sprint speed and the anaerobic speed reserve domain; the untapped tools that differentiate the world's best 800m runners. *Sport Med.* 2019;49:843–52.
- Sandford GN, Stellingwerff T. “Question your categories”: the misunderstood complexity of middle-distance running profiles with implications for research methods and application. *Front Sport Act Living.* 2019;1:1–8
- Sandford et al. 2021. Anaerobic Speed/Power Reserve and Sport Performance: Scientific Basis, Current Applications and Future Directions. *Sports medicine.*
- Santalla ym. (2009). Muscle Efficiency Improves over Time in World-Class Cyclists. *Medicine and science in sports and exercise.* 41. 1096-101.
- Shaw ym. 2014. The valid measurement of running economy in runners. *Med Sci Sports Exerc.*, 46:1968–1973.
- Saunders ym.2004. Factors affecting running economy in trained distance runners. *Sport Med.*, 34:465–85.
- Spragg ym. (2023) The relationship between physiological characteristics and durability in male professional cyclists. *Med Sci Sports Exerc* 55(1):133–140.
- Spragg ym. (2022). The relationship between training characteristics and durability in professional cyclists across a competitive season. *Eur. J. Sport Sci.* 22, 1–10
- Øfsteng ym. (2017). Strength training improves double poling performance after prolonged submaximal exercise in cross-country skiers. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports.*
- Ørtenblad ym. (2024). Substrate utilization and durability during prolonged intermittent exercise in elite road cyclists. *European Journal of Applied Physiology.* Advance online publication.
- Valenzuela ym. (2023) Durability in professional cyclists: a field study. *Int J Sports Physiol Perform* 18(1):99–103
- van der Zwaard ym. (2018a). Muscle morphology of the vastus lateralis is strongly related to ergometer performance, sprint capacity and endurance capacity in Olympic rowers. *J. Sports Sci.* 36, 2111–2
- van der Zwaard ym. (2018b). Critical determinants of combined sprint and endurance performance: an integrative analysis from muscle fiber to the human body. *FASEB J.* 32, 2110–2123.